

SXEDIO.E77

18.10.1931: ΟΙ ΜΗ ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΝΤΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΕΠΙΚΡΙΝΟΥΝ ΕΝΤΟΝΑ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΝΙΚΟΔΗΜΟ ΜΥΛΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΝΑ ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Στο τέλος του δεύτερου δεκαημέρου του Οκτωβρίου του **1931** τα πράγματα εξελίσσονταν δραματικά και ο Κυπριακός λαός εξασκούσε συνεχώς πίεση προς τους υπόλοιπους οκτώ βουλευτές για να ακολουθήσουν το παράδειγμα του Νικόδημου Μυλωνά και των άλλων τριών της Μητροπολιτικής περιφέρειας Κιτίου που είχαν ήδη παραιτηθεί.

Ωστόσο οι Οκτώ βουλευτές από δικής τους πλευράς θεώρησαν ως παρασπονδία την ενέργεια του Νικόδημου Μυλωνά, στα όσα είχαν αποφασίσει όλοι μαζί την προηγούμενη.

Ετσι αφού συνεδρίασαν συμφώνησαν να εκδώσουν ανακοίνωση με την οποία να καταδίκάζαν τις ενέργειες του Κιτίου.

Παράλληλα συμφώνησαν να τονίσουν ότι θα παρέμεναν στις επάλξεις κι ότι αν εκλεγόντουσαν και πάλι σε νέες εκλογές θα μποϊκόταραν τη Βουλή.

Αναφερόταν στην ανακοίνωση των οκτώ βουλευτών Στ. Σταρινάκη, Θ. Θεοδότου, Γ. Χατζηπαύλου, Μ. Σιακαλλή, Δ. Σεβέρη, Κ.Π. Ρωσσίδη, Χρ. Γαλατόπουλου, και Χαρ. Νικολαΐδη:

"Εκκληκτον το Σώμα των Ελλήνων βουλευτών εκ της μονομερούς και κρυφίας παραιτήσεως του Αγίου Κιτίου, συνελθόν κατά το απόγευμα της παρελθούσης Δευτέρας, εν τω Μεγάλω Συνοδικώ της Αρχιεπισκοπής, απεφάσισεν όπως επί του παρόντος μη χαρακτηρίση δεόντως την παράδοξον στάσιν του Αγίου Κιτίου, παλινωδήσαντος κρυφίως την τελευταίαν στιγμήν, τορπιλλίσαντος την ενότητα του Σώματος των Ελλήνων βουλευτών και μηδενίσαντος διά της μονομερούς του πράξεως και του τρόπου καθ' ον την επετέλεσε, την σημασίαν και βαρύτητα μιας ομαδικής παραιτήσεως με πρόγραμμα Παγκύπριον καθωρισμένον και δη δι'

εγγράφου πολύ ριζοσπαστικώτερου και επαναστατικώτερου από το ιδιόν του, φέροντος τας υπογραφάς ουχί μόνον ολοκλήρου του βουλευτικού σώματος, αλλά και αυτού του Εθνάρχου.

Απεφάσισεν επίσης όπως προ των δολίων ενεργειών, κύκλων καταχθονίων, οίτινες παρέσυρον ατυχώς και τινας Κυπρίους καλής πίστεως, όπως παραμείνη επί των μαρτυρικών και ασφυκτικών του επάλξεων, επί των οποίων το έταξεν ο λαός, παρεμποδίζον αν μη τι άλλο, την επανάληψιν της τραγικής ιστορίας της επταδικής περιόδου, ήτις εκηλίδωσε την ιστορίαν της Νήσου μας και παρέδωσε διά των ιδίων χειρών μας αλυσοδέτους τας ελευθερίας του λαού.

Απεφάσισεν επίσης μεταξύ άλλων να παραμείνη επί των μαρτυρικών του επάλξεων, αφ' ενός μεν λόγω ελλείψεως ομαδικού, συντονισμένου και υπευθύνου αγώνος, ουδόλως δηλωθέντος εκ μέρους των παραιτηθέντων (πλην του κ. Φειδία Ι. Κυριακίδου) ότι επανεκλεγομένων δεν θα προσέλθωσιν εις την Βουλήν ή ότι θα επαναπαραιτηθώσιν, αφ' ετέρου δε διότι έχει χαράξη τελευταίως ιδίαν ριζοσπαστικήν επαναστατικήν πολιτικήν με κυρίαν κατεύθυνσιν την Ενωσιν, την οποίαν θα επιδιώξη συμπληρουμένης συντόμως της Βουλής δι' όλων του των δυνάμεων και θυσιών".

(Μεταγλώττιση)

Εκπληκτο το Σώμα των Ελλήνων Βουλευτών από τη μονομερή και κρυφή παραίτηση του Αγίου Κιτίου, αφού συνήλθε κατά το απόγευμα της περασμένης Δευτέρας, στο Μεγάλο Συνοδικό της Αρχιεπισκοπής, αποφάσισε όπως προς το παρόν να μη χαρακτηρίσει κατάλληλα την παράδοξη στάση του Αγίου Κιτίου, που ανακάλεσε κρυφά την τελευταία στιγμή και τορπίλλισε την ενότητα του Σώματος των Ελλήνων βουλευτών και μηδένισε με τη μονομερή του πράξη και τον τρόπο κατά τον οποίο την επιτέλεσε, τη σημασία και βαρύτητα

μιας ομαδικής παραίτησης με πρόγραμμα Παγκύπριο καθωρισμένο και μάλιστα με έγγραφο πολύ ριζοσπαστικότερο και επαναστατικότερο από το δικό του, φέροντας τις υπογραφές όχι μόνο ολόκληρου του βουλευτικού σώματος, αλλά και αυτού του Εθνάρχη.

Απεφάσισε επίσης όπως ενώπιον των δολίων ενεργειών, καταχθονίων κύκλων, οι οποίοι παρέσυραν ατυχώς και κάποιους Κυπρίους καλής πίστης, όπως παραμείνει στις μαρτυρικές και ασφυκτικές του επάλξεις, στις οποίες το έταξε ο λαός, παρεμποδίζοντας, αν όχι άλλο, την επανάληψη της τραγικής ιστορίας της επταδικής περιόδου, η οποία κηλίδωσε την ιστορία της Νήσου μας και παρέδωσε με τα ίδια μας τα χέρια αλυσόδετες τις ελευθερίες του λαού.

Αποφάσισε επίσης μεταξύ άλλων να παραμείνει στις μαρτυρικές του επάλξεις, αφ' ενός μεν λόγω έλλειψης ομαδικού, συντονισμένου και υπεύθυνου αγώνα, που δεν δηλώθηκε καθόλου από μέρους των παραιτηθέντων (εκτός από τον κ. Φειδία Ι. Κυριακίδη) ότι όταν θα επανεκλεγούν δεν θα προσέλθουν στη Βουλή ή ότι θα επαναπαραιτηθούν, αφ' ετέρου δε διότι έχει χαράξει τελευταία δική του ριζοσπαστική επαναστατική πολιτική με κύρια κατεύθυνση την Ένωση, την οποία θα επιδιώξει με τη συμπλήρωση σύντομα της Βουλής με όλες του τις δυνάμεις και θυσίες".

Ο βουλευτής Γ. Χατζηπαύλος του φυσούσε και δεν κρύωνε. Δεν ήταν καθόλου ικανοποιημένος από την ανακοίνωση των βουλευτών, περιλαμβανομένου και του ιδίου. Ήθελε και ο ίδιος να δώσει προσωπικά την απάντηση του στο Νικόδημο Μυλωνά ο οποίος ανήκοντας σε αντίπαλο πολιτικό στρατόπεδο, έπαιρνε τώρα ουσιαστικά προβάδισμα.

Έτσι έδωσε στη δημοσιότητα ένα μεγάλο φυλλάδιο, στο μέγεθος σελίδας εφημερίδας, με τίτλο "Προ παντός ειλικρίνεια".

Με το φυλλάδιο που είχε τη μορφή ανοικτής

επιστολής στο Νικόδημο Μυλωνά αναφερόταν στη στάση που είχε τηρήσει ο ιερωμένος βουλευτής κατά τη συζήτηση των διαφόρων θεμάτων και ιδιαίτερα στο θέμα της παραίτησης των βουλευτών.

Παρέθετε επίσης παρασκήνια της τελευταίας σύσκεψης της Αρχιεπισκοπής που είχε γίνει μόλις την προηγούμενη (17 Οκτωβρίου 1931) και κατάγγελλε την ενέργεια του ως ενέργεια που πρόσφερε πολύ κακή συμβολή στον αγώνα του Κυπριακού λαού.

Ο Χατζηπαύλος αμφισβητούσε ακόμα ότι η ενέργεια του Κιτίου αποτελούσε "ένα πραγματικόν ξεχείλισμα της ψυχικής πικρίας ενός ρασοφόρου στρατηγού του εθνικού μας αγώνος" και άφηνε αιχμές ότι η ενέργεια του αποτελούσε "κομματική μανούβρα του ευτελεστέρου βαθμού".

Ανέφερε ο Χατζηπαύλος στο φυλλάδιο του με το οποίο υπέβαλλε στο Νικόδημο Μυλωνά καυτά ερωτήματα:

ΠΡΟ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ,

Πανιερώτατε,

Επέστρεψα αυτήν την στιγμὴν -δυσμὰς ἡλίου- ἀπὸ τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ ὁ σωφέρ μου μοι ἐνεχείρισεν τὸ ὑπὸ χθεσινὴν ἡμερομηνίαν διάγγελμά σας πρὸς τὸν Κυβερνήτην καὶ τὸν ἐλληνικὸν λαὸν τῆς νήσου.

Ὁμολογῶ Πανιερώτατε, καίτοι παρήλθεν μία ολόκληρη ὥρα ἀπὸ τῆς πρώτης ἀναγνώσεως ἐν τούτοις δὲν κατώρθωσα νὰ πείσω τὸν εαυτὸν μου ὅτι τὸ ἔγγραφον αὐτὸν εἶναι γνήσιον καὶ δὲν ἐπλαστογραφῆθη ὑπὸ οποιουδήποτε ἄλλου ἢ σταυροφόρος υπογραφή σας.

Βεβαίως, Πανιερώτατε, ἀντιλαμβάνεσθε πλήρως τὸ δύσκολον τῆς θέσεως τῶν βουλευτῶν καὶ εἶναι ἀδήριτος ἀνάγκη νὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν ἐν συντόμῳ τὰ σχετικὰ διαβήματα τοῦ βουλευτικῆς Σώματος ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς συνεδρίας τοῦ Σαῖττά, μέχρι σήμερον, διὰ νὰ καταφανῆ εἴαν τὸ πρὸς τὸν Κυπριακὸν λαὸν διάγγελμά σας ἀποτελεῖ ἓνα πραγματικὸν ξεχείλισμα τῆς ψυχικῆς πικρίας ἐνός ρασοφόρου στρατηγού τοῦ ἐθνικῆς μας αγώνος ἢ ἀπλῶς μίαν μανούβραν

κομματική του ευτελεστέρου βαθμού και της μάλλον τραγελαφικής υποστάσεως.

Ενθυμείσθε πολύ καλώς, Πανιερώτατε, ότι εκαλέσατε όλους τους Έλληνας βουλευτάς να συνέλθουν εις Σαΐτιάν, διά να αποφασίσουν ποίαν στάσιν πρέπει να τηρήσουν εις το μέλλον έναντι της Κυβερνήσεως αφού αυτή με τον αυθαδέστερον και προκλητικώτερον τρόπον εξηνέμισε τα αποθέματα και επέβαλε το απορροφηθέν φορολογικόν Νομοσχέδιον διά βασιλικού διατάγματος.

Ενθυμείσθε και σεις πολύ καλά, Πανιερώτατε, ότι μετ' ανταλλαγής διαφόρων γνωμών υπ' άλλων βουλευτών, υπέβαλα την εξής συγκεκριμένην πρότασιν: "Προτείνω να κηρυχθή Φοροστάσιον απόλυτον και αδιάλλακτον και επί πλέον να υποβάλωμεν ταυτοχρόνως παραίτησιν μας από του βουλευτικού αξιώματος".

Υποστηρίζων την πρότασιν μου είπον εν συνόψει τα εξής: "Το να παραιτηθώμεν απλώς κύριοι του βουλευτικού αξιώματος χωρίς ταυτοχρόνως να δημιουργήσωμεν προστριβάς εις την ξένην Κυβέρνησιν δεν είναι ριζοσπαστική πολιτική, αλλά απλώς γυναικεία ναζάκια, τα οποία είχα την ευκαιρίαν κατά την τελευταίαν βουλευτικήν εκλογήν μου να αναπτύξω εν πλάτει προς τους προσφιλείς εκλογείς μου.

Το υπέρ εμού θριαμβευτικόν αποτέλεσμα είναι αλάθητον τεκμήριον ότι το πρόγραμμα ενεκρίθη εξ ολοκλήρου υπό του εκλογικού μου διαμερίσματος και συνεπώς δεν μου επιτρέπεται ούτε να σκεφθώ καν περί απλής παραίτησεως εάν αύτη δεν συνοδεύεται και υπό ενός πραγματικού ριζοσπαστικού διαβήματος.

Και εν τοιούτον διάβημα- επί του παρόντος τουλάχιστον-θεωρώ το αδιάλλακτον Φοροστάσιον, το οποίον πιστώς εφαρμοζόμενον θα φέρη την Κυβέρνησιν εις πολύ δύσκολον θέσιν, διότι αφ'ενός μεν θα την στερήση των αναγκαίων πόρων προς λειτουργίαν της Κυβερνητικής μηχανής και αφ'ετέρου κατά την αναγκαστικήν είσπραξιν των φόρων θα δημιουργηθώσιν τόσον πολλάί προστριβαί, ώστε μοιραίως θα γεννηθή και εις την Αγγλίαν ακόμη Κυπριακόν ζήτημα.

Μετ' αρκετήν συζήτησιν της προτάσεως μου υπό των λοιπών συναδέλφων ενεκρίθη ομοφώνως το ζήτημα του απολύτου Φοροστασίου υπέρ δε της παραιτήσεως εψηφίσαμεν τρεις δηλαδή εγώ, ο κ. Αραδιππιώτης και ο κ. Ρωσσίδης.

Εις το σημείον αυτό πρέπει να κάμω μίαν παρέκβασιν. Ο βουλευτής Χρυσοχούς-Κελοκεδάρων κ. Χαράλαμπος Νικολαΐδης ετόλμησεν ο δυστυχής να ερωτήσῃ "εάν όταν κατάσχωνται τα ζώα ή τα άλλα κινητά των φορολογουμένων θα τα αφήναμεν να πληρώνει η Εθνική Οργάνωσις και να τα απαλλάτῃ;" Και ενθυμούμαι, Αγιε Κιτίου, την ιεράν οργήν υπό της οποίας κατελήφθη η Υμετέρα Πανιερότης, ώστε να κτυπήσῃ με δύναμιν τον γρόνθον επί του τραπεζίου και να εἴπῃ: "Μα κύριε Νικολαΐδη, εάν αυτός ο λαουτσίκκος δεν είναι ικανός ώστε διά τόσον μικράς θυσίας, τότε είναι άξιος της τύχης του και πρέπει να τον εγκαταλείψουμεν μίαν ώραν αρχίτερα".

Ενθυμούμαι, επίσης, Αγιε Κιτίου και κάτι άλλο ακόμη: Οτι συνεφωνήθη ρητώς, κατηγορηματικώς και αδιασειστως υπό του βουλευτικού σώματος ότι αι αποφάσεις του τυπικώς μεν θα εφέροντο και ενώπιον της Εθνικής Οργανώσεως, ώστε, εάν θέλῃ, να προσυπογράψῃ και εκείνη, εν η περιπτώσει είτε τας εγκρίνει είτε δεν τας εγκρίνει η Οργάνωσις το βουλευτικόν σώμα ανελάμβανε την υποχρέωσιν να τας θέσῃ εις εφαρμογήν διά καυστικότερας της προκηρύξεως προς τον ελληνικόν λαόν, ούτως ώστε να καταδιωχθώσιν οι βουλευταί υπό της Κυβερνήσεως.

Τώρα, Πανιερώτατε, ας ἐλθωμεν εις τας συνεδρίας της Εθνικής Οργανώσεως.

Ενθυμείσθε βεβαίως, ότι εγένοντο τρεις συνεδρίαί της Οργανώσεως-εις την οποίαν ως γνωστόν- μετέχει και το βουλευτικόν Σώμα εξ οφίκιο. Εις τας **3, 10** και **17** Οκτωβρίου, ημέραν Σάββατον, χωρίς να θεωρώ ως ιδιαίτεράν συνεδρίαν και την τυπικήν συνέχειαν των συνεδριών κατά την επιούσαν Κυριακήν.

Εις τας **3** Οκτωβρίου, αφού εξετέθησαν υπό της Πανιερότητος σας αι αποφάσεις του βουλευτικού

Σώματος, αι ληφθείσαι εις Σαΐτιάν, και αφού ομιλήσαμεν όλοι σχεδόν οι βουλευταί εκ περιτροπής, εδηλώσαμεν ότι επεμέναμεν εις το Φοροστάσιον και εν ανάγκη θα απελύαμεν μίαν μόνον με τας βουλευτικάς υπογραφάς προκήρυξιν προς τον λαόν.

Ενθυμούμαι καλώς και θα ενθυμείται και η Πανιερότης σας καλύτερον ότι ο κ. Παναγιώτης Ιωάννου, εκ Βαρωσίων, είπεν ότι η Οργάνωσις χρειάζεται πολλά χρήματα, διά να πληρώνη τους φόρους των χωρικών, όταν λόγω της αρνήσεως των θα κατάσχονται τα κινητά των και ότι εγώ απήντησα εις τον Παναγιώτην Ιωάννου ότι εσφαλμένως αντελήφθη το ζήτημα του Φοροστασίου και ότι τούτο εσήμαιεν τελείαν άρνησιν και ανυπακοήν εις την πληρωμήν των αμέσων φόρων. Επιπλέον, προσέθετα, ότι το ζήτημα τούτο ελύθη σαφώς και κατηγορηματικώς και απεριφράστως εις Σαΐτιάν και εις τας τότε ομιλίας των βουλευτών και με την γρονθιακήν διασάφησιν την οποίαν η Πανιερότης σας έδωσεν εις τον βουλευτήν κ. Νικολαΐδην. Προς περισσοτέραν και εσείς αυτά προς τον κ. Ιωάννου και το επράξατε προθύμως.

Τότε η συνέλευσις εξέλεξεν υπεπιτροпеίαν αποτελουμένην εκ των εν Λευκωσία παραμενόντων βουλευτών, οι οποίοι μετά της Πανιερότητος σας θα συνέταττον μίαν καυστικώτατην και επιλήψιμον προκήρυξιν διά να έχη ως κύριον θέμα το φοροστάσιον και συμπληρωματικώς άλλα δευτερεύοντα.

Παραδόξως η Α. Μ. ο Αρχιεπίσκοπος δεν ήθελε να θεωρήση την συζήτησιν ως λήξασαν και επέμενεν να αναβάλη ταύτην διά να την επομένην ίνα εν τω μεταξύ μεταπεισθή-δήθεν- ο Άγιος Κυρηναίας να προσέλθη εις την συνέλευσιν εκ της οποίας απεχώρησεν σαν αγκρισμένος πεπέκκος του Νηπιαγωγείου.

Κατά της αναβολής ενέστησαν τα **8/10** της συνελεύσεως και ο Μακαριώτατος με τον περιφρονητικώτερον τρόπον εγκατέλειψεν την αίθουσαν των συνεδριάσεων. Το τι επηκολούθησεν δεν περιγράφεται. Να παραιτηθή ο Αρχιεπίσκοπος εφώναζαν τα περισσότερα μέλη, να κτυπήσωμεν τις καμπάνες, να μαζέψωμεν τον λαόν, προσέθετον άλλοι.

Κύριοι, παρακαλώ, μετριοπάθειαν, ελέγατε εσείς.

Επηκολούθησεν ψηφοφορία περί αναβολής και εγώ και ο κ. Θεοδότου εψηφίσαμεν κατά της αναβολής. Πριν αποχωρήσωμεν της αιθούσης σας μας συνεστήσατε να μη συντάξωμεν πριν μας στείλετε εκ Λάρνακος έναν συνοπτικόν υπόμνημα των σπουδαιοτέρων σημείων επί των οποίων έπρεπε να στραφή το κείμενον της προκηρύξεως. Επί ημέρας αρκετάς η υπεπιτροπεία ανέμενεν εις μάτην, το σημείωμα σας διά να προβή εις την σύνταξιν της προκηρύξεως και ως φαίνεται εκ των υστέρων από σκοπού εματαιώσατε την σύνταξιν του αναμενομένου εγγράφου.

Κατά την συνεδρίαν της 10ης Οκτωβρίου παρουσιάσατε σχέδιον προκηρύξεως το οποίον συνετάξατε μόνος και παραδόξως Πανιερώτατε, ετορπιλλήσατε ανεικτιρμόνως το απόλυτον και πραγματικόν Φοροστάσιον, αντικαταστήσαντες τούτο δι' ενός γελοίου ομοιώματος το οποίον τίποτε περισσότερον, τίποτε ολιγώτερον έλεγεν "να μην πληρώνωμεν τους φόρους, αλλά όταν κάμη κατάσχεσιν ο εισπράκτωρ να τους πληρώνωμεν".

Σας διέκοψα Πανιερώτατε και σας είπα με ποίον δικαίωμα ανετινάξατε τον ακρογωνιαίον λίθον της προκηρύξεως, δηλαδή το πραγματικόν Φοροστάσιον; Είπατε ότι εθεωρήσατε καλόν να το συντάξετε κατ' αυτόν τον τρόπον διά να συναντήση τας γνώμας όλων. Σας απάντησα ότι η απόφασις του Σαΐττά ήτο οριστική.

Επειδή η συζήτησις παρετείνετο και επειδή επί τέλους έπρεπε να διασαφηνισθή διά ψηφοφορίας ποίοι ήσαν υπέρ του Φοροστασίου και ποίοι κατά, ηναγκάσθην να υποβάλω την εξής σύντομον πρότασιν: "Προτείνω όπως εφαρμοσθή εν Κύπρω απόλυτον και αδιάλλατον Φοροστάσιον".

Εκ των βουλευτών εψήφισαν υπέρ της προτάσεως μου μόνον οι κ.κ. Φειδίας, Γαλατόπουλος, Σιακαλλής και Θεοδότου. Ο κ. Σταυρινάκης απουσίαζεν της συνεδρίας.

Μετά την τοιαύτην τύχην της προτάσεως μου δι' απολύτου Φοροστασίου εζήτησα να αντικατασταθώ εις

την υπεπιτροπείαν προς σύνταξιν της προκηρύξεως την οποίαν πλέον εθεώρουν ως αρκετά ασθενή.

Το χθεςινόν Σάββατον, Πανιερώτατε, ήτο ορισμένον διά να εγκριθή υπό της Εθνικής Οργανώσεως το προσχέδιον ως συνετάχθη υπό υπεπιτροπείας, η οποία διετέλει υπό την προεδρίαν σας. Ως ήτο επόμενον ηρνήθη να προσέλθω εις την συνέλευσιν εφ' όσον η προκήρυξις δεν ήτο συντεταγμένη συμφώνως με τα προαποφασισθέντα εις Σαΐτταν. Αργότερον προσήλθον εις την συνεδρίαν του βουλευτικού Σώματος το οποίον είχε να ασχοληθή με μερικάς απαντήσεις τας οποίας έπρεπε να στείλη προς την Κυβέρνησιν.

Παραδόξως ο κ. Ρωσσίδης ήρχισεν να αναγινώσκει έναν σχέδιον προκηρύξεως το οποίον συνέταξεν, έχων υπ' όψιν του ιδικόν σας αυτόγραφον. Όταν επιτέλους ετελείωσεν η ανανάγνωσις ο κ. Λανίτης ηρώτησεν εάν οι παρόντες βουλευταί σκέπτονται να το υπογράψουν ή όχι. Κάποιος εκ των βουλευτών ανέφερεν ότι ο κ. Φειδίας δεν θα το υπογράψη, αφού αφηρέθη το φοροστάσιον και ίσως δεν θα υπογράψη ούτε ο Γαλατόπουλος και δι' αυτό δεν προσήλθον.

Ο κ. Λανίτης είπε: "Μου φαίνεται ότι μοιραίως θα καταλήξωμεν εις την πρότασιν του κ. Χατζηπαύλου περί φοροστασίου"

Εις το σημείον Πανιερώτατε, είπατε τα εξής: "Κύριοι, η κατάστασις ως αντιλαμβανόμεθα ογκούται επικινδύνως από ημέρας, εις ημέραν. Το πιθανώτερον μερικοί βουλευταί λόγω της απαλείψεως του φοροστασίου δεν θα υπογράψουν την προκήρυξιν και τοιουτοτρόπως θα διχασθώμεν. Δεν νομίζετε ότι δυνάμεθα να εγκαταλείψωμεν αυτά τα ημίμετρα και να ενεργήσωμεν επί καθαρώς ενωτικής γραμμής. Να απολύσωμεν μίαν προκήρυξιν εις τον λαόν εις την οποίαν θα κηρύττωμεν την Ένωσιν;"

Απήντησα εγώ: "Λαμπρά ιδέα, εάν είμεθα ψυχικώς προπαρασκευασμένοι να την εφαρμόσωμεν".

Ο κ. Λανίτης είπε "βεβαίως η γνώμη του

Πανιερωτάτου δεν είναι έμπνευσις της στιγμής και είναι πιθανόν να έχει κανένα έγγραφον συντεταγμένον, το οποίον θα τον παρακαλέσωμεν να μας αναγνώση".

Τότε Αγιε Κιτίου, εβγάλετε από τα θυλάκια σας εν χειρόγραφον του οποίου το περιεχόμενον ήτο πανομοιότυπον με το σήμερον κυκλοφορήσαν διάγγελμά σας με την μόνην διαφοράν ότι ομιλεί εξ ονόματος των Ελλήνων βουλευτών και ουχί της Πανιερότητος σας.

Μόλις ανεγνώσατε το έγγραφον, ενθυμείσθε πολύ καλά σας ομίλησα πρώτος εξ όλων και είπα: "Θαυμάσια, είμαι έτοιμος να υπογράψω και με τα δύο μου τα χέρια, διότι, συμβιβάζεται και προς την ψυχοσύνθεσιν και με εκείνα που είπεν εις τον Σαΐτταν, δηλαδή να παράσχωμεν πράγματα εις την Κυβέρνησιν και να παραιτηθώμεν"

Επίσης επρότεινα όπως προ των λέξεων "κηρύσσομεν την ένωσιν", προταχθούν αι λέξεις "καταλύομεν την εν Κύπρω αγγλικήν διοίκησιν και κηρύττομεν την ένωσιν".

Ενθυμείσθε επίσης ότι οι κ.κ. Θεοδότου και Λανίτης είπον προθυμότατα ότι υπογράφουν διά το ζήτημα της ενώσεως, αλλά όχι της παραιτήσεως, διότι φρονούν ότι εάν καταδιωχθούν οι βουλευταί θα έχη μεγαλυτέραν απήχησιν εις τον έξω κόσμον παρά ως απλοί ιδιώται".

Ο κ. Σιακαλλής είπεν ότι υπογράφει ανεπιφυλάκτως και προθύμως και εάν πρόκειται να ανέλθη και εις την αγχόνην ακόμη. Οι κ.κ. Σταυρινάκης, Αραδιππιώτης και Κούντουρος είπον ότι προκειμένου περί ενός τόσοσ σοβαρού ζητήματος πρέπει όλον το βουλευτικόν Σώμα να είναι παρόν, ενώ απουσιάζουν οι κ.κ. Σεβέρης, Φειδίας και Γαλατόπουλος.

Διά τούτο, προτάσει του κ. Αραδιππιώτου, συζητήσις επί του αναγνωσθέντος εγγράφου σας ανεβλήθη διά το προσεχές Σάββατον, **24** Οκτωβρίου. Και Σεις, Αγιε Κιτίου, όχι μόνον δεν εφέρατε καμμίαν ένστασιν εις την τοιαύτην αναβολήν, αλλά και

ανελάβετε να στείλετε προς τους βουλευτές τις σχετικές προσκλήσεις ως Πρόεδρος του σώματος.

Εις εισήγησιν του κ. Κούντουρου εδηλώσαμεν όλοι επί λόγω τιμής ότι τίποτε δεν θα ελέγαμεν εκ των ανταλλαγέντων ούτε εις συγγενείς ούτε εις φίλους.

Ακουσίως μου παρ' ολίγον να λησμονήσω την γνώμην του κ. Ρωσιδου. Ο κ. Ρωσίδης είπεν ότι δεν νομίζει ότι ο λαός είναι ακόμη προπαρασκευασμένος δι' εν τόσον τολμηρόν εγχείρημα και αν κυκλοφορήσωμεν από τώρα τοιαύτην προκήρυξιν εκείνος έχει σκοπόν να αποσυρθή διά παντός της πολιτικής.

Μετά τα αποφασισθέντα οι βουλευταί ανεχώρησαν κατά τας 9.30 μ.μ. της Αρχιεπισκοπής δια να μεταβώμεν εις τα ίδια.

Και τώρα, Πανιερώτατε, νομίζω ότι έχω καθήκον να σας απευθύνω μερικές ερωτήσεις:

1ον: Είναι ή όχι αληθές ότι καθ' ην στιγμήν ανεγνώσατε το χειρόγραφον σας προς το βουλευτικόν Σώμα και ελέγατε ότι τούτο είναι προσχέδιον διά μίαν ομαδικήν ενέργειαν των βουλευτών, σεις ο ίδιος, κατά την ιδίαν στιγμήν είχατε εις την βαλίτσα σας εκτετυπωμένον και έτοιμον το διάγγελμά σας προς τον λαόν;

2ον: Διατί απεκρύψατε το γεγονός τούτο από τους βουλευτάς και ποίος σοβαρός λόγος σας οδήγησεν εις τοιαύτην απόφασιν;

3ον: Υπεβάλατε ποτέ ενωρίτερον τοιαύτην ενωτικήν πρότασιν εις τους βουλευτάς και δεν την ενέκριναν;

4ον: Επροτείνατε ποτέ εις τους βουλευτάς να παραιτηθώσι του βουλευτικού αξιώματος και δεν απεδέχθησαν την τοιαύτην σας πρότασιν;

5ον: Είναι ή δεν είναι αληθές ότι εις εκάστοτε δεδομένη περίστασιν, σεις, ο Μητροπολίτης Κιτίου ήσθο εις των θερμοτέρων θιασωτών διατηρήσεως του βουλευτικού αξιώματος; Δεν νομίζετε ότι η άκαιρος, ανεξήγητος και βεβιασμένη ενέργεια σας εξασθενεί

ουσιωδώς τον ενωτικόν μας αγώνα και μας εξευτελίζει στην ξένην Κυβέρνησιν;

6ον: Δεν νομίζετε, Πανιερώτατε, ότι ο πολυμήχανος Στορρς θα υποβάλει έκθεσιν προς τη Κεντρικήν Κυβέρνησιν, εις την οποίαν να λέγη: Μη λάβετε υπ' όψιν το διάγγελμα ενός βουλευτού εφ' όσον πρόκειται μόνον περί ατομικής ενεργείας και ουχί περί ομοφώνου και στερράς αποφάσεως ολοκλήρου του βουλευτικού Σώματος;

7ον: Είναι αληθές, Πανιερώτατε, ότι και διά το ελάχιστον ζήτημα καλείτε εις συνεδρίαν το βουλευτικό Σώμα, διά να είναι και ομαδική η απόφασις;

8ον: Ποίοι οι μυστηριώδεις και ακατανόητοι λόγοι οι οποίοι εξηνάγκασαν την Πανιερότητά σας εις την τοιαύτην σπουδήν περί την επίλυσιν ενός ζητήματος όμοιον του οποίου δεν ε γνώρισεν άλλοτε η υπόδουλος νήσος μας;

9ον: Απεβλέψατε, άραγε ποτέ μετ' ειλικρινείας και αυταπαρνήσεως εις την ιερότητα του εθνικού μας αγώνος και εις το στερρόν ενδεχόμενον της επιτυχίας αυτού;

10ον: Εάν, ναι, διατί ηθελήσατε να αχρηστεύσητε ευθύς εξ αρχής τους συναρχηγούς του αγώνος μας και να υπονομεύσητε το απόλυτον κύρος το οποίον είχαν επί του υποδούλου λαού;

11ον: Διήλθε ποτέ της φωτεινής διανοίας σας ότι η προκλητική και εσπευσμένη ενέργεια εμηδένισε σχεδόν εξ ολοκλήρου την σημασίαν της παραιτήσεως των λοιπών βουλευτών, όχι μόνον παρά τω δούλω λαώ, αλλά και παρά τη αγγλική Κυβερνήσει ακόμη;

12ον: Ηθελήσατε άραγε να περιβληθήτε τον φωτοστέφανον του μάρτυρος και να στερήσητε όλους τους άλλους πολιτικούς αδελφούς σας της τοιαύτης τιμής και ανεκτιμήτου αξίας;

13ον: Εάν είναι τούτον πιστεύσατε με, Πανιερώτατε, ότι εις μεν την υπόδουλον Κύπρον προσεφέρατε κακίστην εκδούλευσιν, εις δε το βουλευτικόν Σώμα, το οποίον είχε την ηλιθιότητα να

σας ανακηρύξη και Πρόεδρον, επεδείξατε αγνωμοσύνην ου την τυχούσαν.

14ον: Δεν είχατε τουλάχιστον υπ' όψιν σας τον Παλαιών Πατρών Γερμανόν, ο οποίος κηρύττων την επανάστασιν του σκλαβωμένου γένους εις την Μονήν της Αγίας Λαύρας είχε παραπλεύρως του τους άλλους οπλαρχηγούς και ηγέτας της επαναστατησάσης Ελλάδος και ουχί κανέναν υπηρέτην της Ιεράς Μητροπόλεως;

Αυτά κατά καθήκον είχον να σας γράψω, Πανιερότατε, διότι η αψυχολόγητος και άκαιρος σπουδή σας, αντί να κεραυνοβολήση την Κυβέρνησιν, είμαι βέβαιος, βεβαιώτατος, ότι κατόρθωσε να αναβιβάση μόνον ειρωνικόν μειδίωμα επί των ροδαλών χειλέων και του οξυδερκεστάτου Σέρ Ρόναλδ Στορρς, ο οποίος γνωρίζει να κρίνη έκαστον κατά την πραγματικήν του αξίαν.

Μετά πολλήν εκτίμησιν

Γ. Χατζηπαύλου
Λευκωσία **18** Οκτωβρίου **1931**

(Μεταγλώττιση)

ΠΡΟ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ,

Πανιερότατε,

Επέστρεψα αυτή τη στιγμή -κατά τη δύση του ηλίου- από την ύπαιθρο και ο οδηγός μου μου επέδωσε το διάγγελμά σας υπό χθεσινήν ημερομηνία προς τον Κυβερνήτη και τον ελληνικό λαό της νήσου.

Ομολογώ Πανιερότατε, παρόλον ότι πέρασε μια ολόκληρη ώρα από την πρώτη ανάγνωση ωστόσο δεν κατόρθωσα να πείσω τον εαυτό μου ότι το έγγραφο αυτό είναι γνήσιο και δεν πλαστογραφήθηκε από οποιονδήποτε άλλο η σταυροφόρα υπογραφή σας.

Βεβαίως, Πανιερότατε, αντιλαμβάνεσθε πλήρως το δύσκολο της θέσης των βουλευτών και είναι αδήριτη ανάγκη να ανακεφαλαιώσουμε σε συντομία τα σχετικά διαβήματα του βουλευτικού Σώματος από την ιστορική συνεδρία του Σαΐττά, μέχρι σήμερα, για να

καταφανεί εάν το διάγγελμά σας προς τον Κυπριακό λαό αποτελεί ένα πραγματικό ξεχειλίσιμα της ψυχικής πικρίας ενός ρασοφόρου στρατηγού του εθνικού μας αγώνα ή απλώς μία μανούβρα κομματική του πιο φτηνού βαθμού και της μάλλον τραγελαφικής υπόστασης.

Ενθυμείσθε πολύ καλά, Πανιερότατε, ότι έχετε καλέσει όλους τους Έλληνες βουλευτές να συνέλθουν στο Σαϊττά, για να αποφασίσουν ποια στάση πρέπει να τηρήσουν στο μέλλον έναντι της Κυβέρνησης αφού αυτή με τον αυθαδέστερο και προκλητικώτερο τρόπο εξανέμισε τα αποθέματα και επέβαλε το απορροφηθέν φορολογικό Νομοσχέδιο με βασιλικό διάταγμα.

Ενθυμείσθε και σεις πολύ καλά, Πανιερότατε, ότι μετά από ανταλλαγή διάφορων γνωμών από άλλους βουλευτές, υπέβαλα την εξής συγκεκριμένη πρόταση: "Προτείνω να κηρυχθεί Φοροστάσιο απόλυτο και αδιάλλακτο και επί πλέον να υποβάλουμε ταυτόχρονα την παραίτησή μας από το βουλευτικό αξίωμα".

Υποστηρίζοντας την πρόταση μου είπα συνοψίζοντας τα εξής: "Το να παραιτηθούμε απλώς κύριοι από το βουλευτικό αξίωμα χωρίς ταυτόχρονα να δημιουργήσουμε προστριβές στη ξένη Κυβέρνηση δεν είναι ριζοσπαστική πολιτική, αλλά απλώς γυναικεία ναζάκια, τα οποία είχα την ευκαιρία κατά την τελευταία βουλευτική εκλογή μου να αναπτύξω ευρύτερα προς τους προσφιλείς εκλογείς μου.

Το θριαμβευτικό υπέρ μου αποτέλεσμα είναι αλάθητο τεκμήριο ότι το πρόγραμμα εγκρίθηκε εξ ολοκλήρου από το εκλογικό μου διαμέρισμα και συνεπώς δεν μου επιτρέπεται ούτε να σκεφθω καν για απλή παραίτηση εάν αυτή δεν συνοδεύεται και από ένα πραγματικό ριζοσπαστικό διάβημα.

Και ένα τέτοιο διάβημα- προς το παρόν τουλάχιστο-θεωρώ το αδιάλλακτο Φοροστάσιο, το οποίο αν εφαρμοσθεί πιστά θα φέρει την Κυβέρνηση σε πολύ δύσκολη θέση, διότι αφ'ενός μεν θα την στερήσει από τους αναγκαίους πόρους προς λειτουργία της Κυβερνητικής μηχανής και αφ'ετέρου κατά την αναγκαστική είσπραξη των φόρων θα δημιουργηθούν τόσον πολλές προστριβές, ώστε μοιραία θα γεννηθεί

και στην Αγγλία ακόμη Κυπριακό ζήτημα.

Μετά από αρκετή συζήτηση της πρότασης μου από τους λοιπούς συναδέλφους εγκρίθηκε ομόφωνα το ζήτημα του απόλυτου Φοροστασίου υπέρ δε της παραίτησης εψηφίσαμε τρεις δηλαδή εγώ, ο κ. Αραδιππιώτης και ο κ. Ρωσσίδης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να κάμω μια παρέκβαση. Ο βουλευτής Χρυσοχούς-Κελοκεδάρων κ. Χαράλαμπος Νικολαΐδης τόλμησε ο δυστυχής να ερωτήσει "εάν όταν κατάσχονται τα ζώα ή τα άλλα κινητά των φορολογουμένων θα τα αφήναμεν να πληρώνει η Εθνική Οργάνωσις και να τα απαλλάσει;" Και θυμούμαι, Αγιε Κιτίου, την ιερή οργή από την οποία καταλήφθηκε η Πανιερότητά σας, ώστε να κτυπήσει με δύναμη το γρόνθο στο τραπέζι και να πει: "Μα κύριε Νικολαΐδη, εάν αυτός ο λαουτσίκκος δεν είναι ικανός ώστε για τόσο μικρές θυσίες, τότε είναι άξιος της τύχης του και πρέπει να τον εγκαταλείψουμε μια ώρα αρχίτερα".

Θυμούμαι, επίσης, Αγιε Κιτίου και κάτι άλλο ακόμη: Οτι συμφωνήθηκε ρητά, κατηγορηματικά και αδιάσειστα από το βουλευτικό σώμα ότι οι αποφάσεις του τυπικά μεν θα φέρονταν και ενώπιον της Εθνικής Οργάνωσης, ώστε, εάν θέλει, να προσυπογράψει και εκείνη, σε περίπτωση είτε τις εγκρίνει είτε δεν τις εγκρίνει η Οργάνωση το βουλευτικό σώμα αναλάμβανε την υποχρέωση να τις θέσει σε εφαρμογή με καυστικότερη προκήρυξη προς τον ελληνικό λαόν, ώστε να καταδιωχθούν οι βουλευτές από την Κυβέρνηση.

Τώρα, Πανιερότατε, ας έλθουμε στις συνεδρίες της Εθνικής Οργάνωσης.

Θυμάσθε βέβαια, ότι έγιναν τρεις συνεδρίες της Οργάνωσης-στην οποία ως γνωστό- μετέχει και το βουλευτικό Σώμα εξ οφίκιο. Στις **3, 10 και 17** Οκτωβρίου, μέρα Σάββατο, χωρίς να θεωρώ ως ιδιαίτερη συνεδρία και την τυπική συνέχεια των συνεδριών κατά την επομένη Κυριακή.

Στις **3** Οκτωβρίου, αφού εξετέθησαν από την Πανιερότητά σας οι αποφάσεις του βουλευτικού

Σώματος, οι ληφθείσες στο Σαΐττά, και αφού μιλήσαμε όλοι σχεδόν οι βουλευτές εκ περιτροπής, δηλώσαμε ότι επεμέναμε στο Φοροστάσιο και στην ανάγκη θα απελύαμε μια μόνο με τις βουλευτικές υπογραφές προκήρυξη προς το λαό.

Θυμούμαι καλά και θα θυμάται και η Πανιερότητά σας καλύτερα ότι ο κ. Παναγιώτης Ιωάννου, από τα Βαρώσια, είπε ότι η Οργάνωση χρειάζεται πολλά χρήματα, για να πληρώνει τους φόρους των χωρικών, όταν λόγω της άρνησης τους θα κατάσχονται τα κινητά τους και ότι εγώ απάντησα στον Παναγιώτη Ιωάννου ότι εσφαλμένα αντιλήφθηκε το ζήτημα του Φοροστασίου και ότι αυτό σήμαινε τελεία άρνηση και ανυπακοή στη πληρωμή των άμεσων φόρων. Επιπλέον, πρόσθετα, ότι το ζήτημα τούτο λύθηκε σαφώς και κατηγορηματικά και απερίφραστα στο Σαΐττά και στις τότε ομιλίες των βουλευτών και με τη γρονθιακή διασάφηση την οποία η Πανιερότητά σας έδωσε στο βουλευτή κ. Νικολαΐδη. Τότε η συνέλευση εξέλεξε υπεπιτροπεία που αποτελείτο από τους βουλευτές που διαμένουν στη Λευκωσία, οι οποίοι με την Πανιερότητά σας θα συνέτασσαν μια καυστικότερη και επιληψιμη προκήρυξη για να έχει ως κύριο θέμα το Φοροστάσιο και συμπληρωματικά άλλα δευτερεύοντα.

Παραδόξως η Α. Μ. ο Αρχιεπίσκοπος δεν ήθελε να θεωρήσει ότι έληξε η συζήτηση και επέμενε να την αναβάλει για να την επομένη ώστε στο μεταξύ να μεταπεισθεί-δήθεν- ο Άγιος Κυρηναίας να προσέλθει στη συνέλευση από την οποία απεχώρησε σαν ακκρισμένος πεπέκκος του Νηπιαγωγείου.

Εναντίον της αναβολής αντέστησαν τα **8/10** της συνέλευσης και ο Μακαριότατος με τον περιφρονητικότερο τρόπο εγκατέλειψε την αίθουσα των συνεδριάσεων. Το τι επακολούθησε δεν περιγράφεται. Να παραιτηθεί ο Αρχιεπίσκοπος εφώναζαν τα περισσότερα μέλη, να κτυπήσουμε τις καμπάνες, να μαζέψουμε το λαό, πρόσθεταν άλλοι. Κύριοι, παρακαλώ, μετριοπάθεια, ελέγχατε σεις.

Επακολούθησε ψηφοφορία για αναβολή και εγώ

και ο κ. Θεοδότου ψηφίσαμε εναντίον της αναβολής. Πριν αποχωρήσουμε από την αίθουσα σας, μας συστήσατε να μη συντάξουμε πριν μας στείλετε από τη Λάρνακα έναν συνοπτικό υπόμνημα με τα σπουδαιότερα σημεία στα οποία έπρεπε να στραφεί το κείμενο της προκήρυξης. Για αρκετές ημέρες η υπεπιτροπεία ανέμενε μάταια, το σημείωμα σας για να προβεί στη σύνταξη της προκήρυξης και όπως φαίνεται εκ των υστέρων σκόπιμα ματαιώσετε τη σύνταξη του αναμενόμενου εγγράφου.

Κατά τη συνεδρία της 10ης Οκτωβρίου παρουσιάσατε σχέδιο προκήρυξης το οποίο συντάξατε μόνος και παραδόξως Πανιερότατε, ετορπιλλήσατε χωρίς λύπη το απόλυτο και πραγματικό Φοροστάσιο και το αντικαταστήσατε με ένα γελοίο ομοίωμα το οποίο τίποτε περισσότερο, τίποτε λιγότερον έλεγε "να μην πληρώνουμε τους φόρους, αλλά όταν κάμει κατάσχεση ο εισπράκτωρας να τους πληρώνουμε".

Σας διέκοψα Πανιερότατε και σας είπα με ποιο δικαίωμα ανετινάξατε τον ακρογωνιαίο λίθο της προκήρυξης, δηλαδή το πραγματικό Φοροστάσιο; Είπατε ότι θεωρήσατε καλό να το συντάξετε κατ' αυτό τον τρόπο για να συναντήσει τις γνώμες όλων. Σας απάντησα ότι η απόφαση του Σαΐτιά ήταν οριστική.

Επειδή η συζήτηση παρατεινόταν και επειδή επί τέλους έπρεπε να διασαφηνισθεί με ψηφοφορία ποιοι ήσαν υπέρ του Φοροστασίου και ποιοι κατά, αναγκάστηκα να υποβάλω την εξής σύντομη πρόταση: "Προτείνω όπως εφαρμοσθεί στην Κύπρο απόλυτο και αδιάλλατο Φοροστάσιο".

Από τους βουλευτές ψήφισαν υπέρ της πρότασης μου μόνο οι κ.κ. Φειδίας, Γαλατόπουλος, Σιακαλλής και Θεοδότου. Ο κ. Σταυρινάκης απουσίαζε αιπό τη συνεδρία.

Μετά από την τύχη απου είχε η πρόταση μου για απόλυτο Φοροστάσιο ζήτησα να αντικατασταθώ στην υπεπιτροπεία προς σύνταξη της προκήρυξης την οποία πλέον θεωρούσα ως αρκετά ασθενή.

Το χθεσινό Σάββατο, Πανιερότατε, ήταν

ορισμένο για να εγκριθεί από την Εθνική Οργάνωση το προσχέδιο ως συντάχθηκε από υπεπιτροπεία, η οποία διετέλούσε από την προεδρία σας. Ως ήταν επόμενο αρνήθηκα να προσέλθω στη συνέλευση εφ' όσον η προκήρυξη δεν ήταν συνταγμένη σύμφωνα με τα προαποφασισθέντα στο Σαΐττά. Αργότερα προσήλθαν στη συνεδρία του βουλευτικού Σώματος το οποίο είχε να ασχοληθεί με μερικές απαντήσεις τις οποίες έπρεπε να στείλει προς την Κυβέρνηση.

Παραδόξως ο κ. Ρωσσίδης άρχισε να διαβάσει έναν σχέδιο προκήρυξης το οποίο συνέταξε, έχοντας υπ' όψη του δικό σας αυτόγραφο. Όταν επιτέλους τελείωσε η ανάγνωση ο κ. Λανίτης ρώτησε εάν οι παρόντες βουλευτές σκέπτονται να το υπογράψουν ή όχι. Κάποιος από τους βουλευτές ανέφερε ότι ο κ. Φειδίας δεν θα το υπογράψει, αφού αφαιρέθηκε το Φοροστάσιο και ίσως δεν θα υπογράψει ούτε ο Γαλατόπουλος και γι' αυτό δεν προσήλθαν.

Ο κ. Λανίτης είπε: "Μου φαίνεται ότι μοιραία θα καταλήξουμε στην πρόταση του κ. Χατζηπαύλου για Φοροστάσιο"

Στο σημείο Πανιερότατε, είπατε τα εξής: "Κύριοι, η κατάσταση ως αντιλαμβανόμαστε ογκούται επικίνδυνα από ημέρας, σε ημέρα. Το πιθανότερο μερικοί βουλευτές λόγω της απάλειψης του Φοροστασίου δεν θα υπογράψουν την προκήρυξη και τοιουτοτρόπως θα διχασθούμε. Δεν νομίζετε ότι μπορούμε να εγκαταλείψουμε αυτά τα ημίμετρα και να ενεργήσουμε πάνω σε καθαρά ενωτική γραμμή. Να απολύσουμε μια προκήρυξη στο λαό στην οποία θα κηρύσουμε την Ενωση;"

Απήντησα εγώ: "Λαμπρή ιδέα, εάν είμαστε ψυχικά προπαρασκευασμένοι να την εφαρμόσουμε".

Ο κ. Λανίτης είπε "βεβαίως η γνώμη του Πανιεροτάτου δεν είναι έμπνευση της στιγμής και είναι πιθανόν να έχει κανένα έγγραφο συνταγμένο, το οποίο θα τον παρακαλέσουμε να μας το διαβάσει".

Τότε Αγιε Κιτίου, εβγάλετε από τα θυλάκια σας ένα χειρόγραφο του οποίου το περιεχόμενο ήταν

πανομοιότυπο με το διάγγελμά σας που κυκλοφόρησε σήμερα με μόνη διαφορά ότι ομιλεί στο όνομα των Ελλήνων βουλευτών και όχι της Πανιερότητάς σας.

Μόλις ανεγνώσατε το έγγραφο, θυμάσθε πολύ καλά σας μίλησα πρώτος από όλους και είπα: "Θαυμάσια, είμαι έτοιμος να υπογράψω και με τα δύο μου τα χέρια, διότι, συμβιβάζεται και προς την ψυχροσύνθεση και με εκείνα που είπε στο Σαΐτιά, δηλαδή να δώσουμε πράγματα στην Κυβέρνηση και να παραιτηθούμε".

Επίσης πρότεινα όπως μπροστά από τις λέξεις "κηρύσσουμε την ένωση", προταχθούν οι λέξεις "καταλύουμε την αγγλική διοίκηση στην Κύπρο και κηρύσσουμε την ένωση".

Θυμάστε επίσης ότι οι κ.κ. Θεοδότου και Λανίτης είπαν προθυμότητα ότι υπογράφουν για το ζήτημα της ένωσης, αλλά όχι της παραίτησης, διότι φρονούν ότι εάν καταδιωχθούν οι βουλευτές θα έχει μεγαλύτερη απήχηση στον έξω κόσμο παρά ως απλοί ιδιώτες".

Ο κ. Σιακαλλής είπε ότι υπογράφει ανεπιφύλακτα και πρόθυμα και εάν πρόκειται να ανέλθει και στην αγχόνη ακόμη. Οι κ.κ. Σταυρινάκης, Αραδιππιώτης και Κούντουρος είπαν ότι προκειμένου για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα πρέπει όλο το βουλευτικό σώμα να είναι παρόν, ενώ απουσιάζουν οι κ.κ. Σεβέρης, Φειδίας και Γαλατόπουλος.

Γι' αυτό, με πρόταση του κ. Αραδιππιώτη, συζήτηση στο έγγραφο που διαβάστηκε αναβλήθηκε για το προσεχές Σάββατο, **24** Οκτωβρίου. Και Σεις, Αγιε Κιτίου, όχι μόνο δεν εφέρατε καμμιά ένσταση στην τέτοια αναβολή, αλλά και ανελάβατε να στείλετε προς τους βουλευτές τις σχετικές προσκλήσεις ως Πρόεδρος του σώματος.

Σε εισήγηση του κ. Κούντουρου δηλώσαμε όλοι με το λόγο της τιμής μας ότι τίποτε δεν θα λέγαμε από όσα ανταλλάγηκαν ούτε σε συγγενείς ούτε σε φίλους.

Ακούσια μου παρ'ολίγο να λησμονήσω τη γνώμη του κ. Ρωσσίδη. Ο κ. Ρωσίδης είπε ότι δεν νομίζει ότι ο λαός είναι ακόμη προπαρασκευασμένος για ένα τόσο

τολμηρό εγχείρημα και αν κυκλοφορήσουμε από τώρα τέτοια προκήρυξη εκείνος έχει σκοπό να αποσυρθεί για πάντα από την πολιτική.

Μετά τα αποφασισθέντα οι βουλευτές αναχώρησαν κατά τις 9.30 μ.μ. από την Αρχιεπισκοπή για να μεταβούμε στα σπίτια μας.

Και τώρα, Πανιερότατε, νομίζω ότι έχω καθήκον να σας απευθύνω μερικές ερωτήσεις:

1ον: Είναι ή όχι αλήθεια ότι την ώρα που διαβάζατε το χειρόγραφο σας προς το βουλευτικό Σώμα και λέγατε ότι τούτο είναι προσχέδιο για μια ομαδική ενέργεια των βουλευτών, εσείς ο ίδιος, κατά την ίδια στιγμή είχατε στη βαλίτσα σας εκτυπωμένο και έτοιμο το διάγγελμα σας προς το λαό;

2ον: Γιατί αποκρύψατε το γεγονός αυτό από τους βουλευτές και ποιος σοβαρός λόγος σας οδήγησε σε τέτοια απόφαση;

3ον: Υποβάλατε ποτέ νωρίτερα τέτοια ενωτική πρόταση στους βουλευτές και δεν την ενέκριναν;

4ον: Προτείνατε ποτέ στους βουλευτές να παραιτηθούν από το βουλευτικό αξίωμα και δεν απεδέχθησαν την τέτοια πρόταση σας;

5ον: Είναι ή δεν είναι αλήθεια ότι σε εκάστοτε δεδομένη περίπτωση, σεις, ο Μητροπολίτης Κιτίου ήσασταν ένας από τους θερμότερους θιασώτες διατήρησης του βουλευτικού αξιώματος; Δεν νομίζετε ότι η άκαιρη, ανεξήγητη και βεβιασμένη ενέργεια σας εξασθενεί ουσιωδώς τον ενωτικό μας αγώνα και μας εξευτελίζει στη ξένη Κυβέρνηση;

6ον: Δεν νομίζετε, Πανιερότατε, ότι ο πολυμήχανος Στορρς θα υποβάλει έκθεση προς την Κεντρική Κυβέρνηση, στην οποία να λέγει: Μη λάβετε υπ' όψη το διάγγελμα ενός βουλευτού εφ' όσον πρόκειται μόνο για ατομική ενέργεια και όχι για ομόφωνη και στερρά απόφαση ολόκληρου του βουλευτικού Σώματος;

7ον: Είναι αλήθεια, Πανιερότατε, ότι και για το ελάχιστο ζήτημα καλείτε σε συνεδρία το βουλευτικό Σώμα, για να είναι και ομαδική η απόφαση;

8ον: Ποιοι οι μυστηριώδεις και ακατανόητοι λόγοι οι οποίοι εξηνάγκασαν την Πανιερότητά σας στην τέτοια σπουδή για την επίλυση ενός ζητήματος όμοιο του οποίου δεν ε γνώρισεν άλλοτε η υπόδουλη νήσος μας;

9ον: Απεβλέψατε, άραγε ποτέ με ειλικρίνεια και αυταπάρνηση στην ιερότητα του εθνικού μας αγώνα και στο στερερό ενδεχόμενο της επιτυχίας του;

10ον: Εάν, ναι, γιατί θελήσατε να αχρηστεύσετε ευθύς από την αρχή τους συναρχηγούς του αγώνα μας και να υπονομεύσετε το απόλυτο κύρος το οποίο είχαν στον υπόδουλο λαό;

11ον: Πέρασε ποτέ από τη φωτεινή διάνοιά σας ότι η προκλητική και εσπευσμένη ενέργεια μηδένισε σχεδόν εξ ολοκλήρου τη σημασία της παραίτησης των υπολοίπων βουλευτών, όχι μόνο για το δούλο λαό, αλλά και για την αγγλική Κυβέρνηση ακόμη;

12ον: Θελήσατε άραγε να περιβληθήτε το φωτοστέφανο του μάρτυρα και να στερήσετε όλους τους άλλους πολιτικούς αδελφούς σας της τέτοιας τιμής και ανεκτίμητης αξίας;

13ον: Εάν είναι αυτό πιστεύσετε με, Πανιερότατε, ότι εις μεν την υπόδουλη Κύπρο προσφέρατε κάκιστη εκδούλευση, εις δε το βουλευτικό Σώμα, το οποίο είχε την ηλιθιότητα να σας ανακηρύξει και Πρόεδρον, επεδείξατε αγνωμοσύνην όχι την τυχαία.

14ον: Δεν είχατε τουλάχιστο υπ' όψη σας τον Παλαιών Πατρών Γερμανό, ο οποίος κηρύσσοντας την επανάσταση του σκλαβωμένου γένους στη Μονή της Αγίας Λαύρας είχε στο πλευρό του τους άλλους οπλαρχηγούς και ηγέτες της επαναστατημένης Ελλάδας και όχι κανένα υπηρέτη της Ιερής Μητρόπολης;

Αυτά κατά καθήκον είχα να σας γράψω, Πανιερότατε, διότι η αψυχολόγητη και άκαιρη σπουδή σας, αντί να κεραυνοβολήσει την Κυβέρνηση, είμαι βέβαιος, βεβαιότατος, ότι κατόρθωσε να ανεβάσει μόνο ειρωνικό χαμόγελο στα ροδαλά χείλη και του οξυδερκέστατου Σέρ Ρόναλδ Στορρς, ο οποίος γνωρίζει

να κρίνει τον καθένα κατά την πραγματική του αξία.
Με πολλή εκτίμηση
Γ. Χατζηπαύλου
Λευκωσία 18 Οκτωβρίου 1931